

ماهنامه تحلیلی انرژی (۴۱)

دوره دهم

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۴۹۷۲
شهریورماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱ خلاصه مدیریتی این شماره
- ۲ نگاهی به تحولات بازار نفت طی یک ماه گذشته
- ۲ ۱. تحولات طرف تقاضا
- ۴ ۲. تحولات طرف عرضه
- ۹ آیا عصر طلایی گاز فرا رسیده است؟
- ۱۷ منابع و مآخذ

ماهنامه تحلیلی انرژی (۴۱)

دوره دهم

خلاصه مدیریتی این شماره

- میزان تقاضای جهانی نفت برای سال ۲۰۱۷ با ۱/۳ میلیون بشکه در روز افزایش به روزانه ۹۷/۴ میلیون بشکه خواهد رسید. عمده این میزان رشد، به کشورهای غیر OECD با افزایش ۱/۲ میلیون بشکه در روز اختصاص خواهد یافت.
- میانگین تولید نفت خام اوپک در ماه ژوئن معادل ۳۲/۸۶ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به ماه می ۲۶۴ هزار بشکه در روز افزایش یافت. این افزایش تولید توسط کشورهای نظیر نیجریه، ایران، عربستان، لیبی و امارات متحده عربی انجام شد.
- در صدوشصت و نهمین جلسه اوپک که در ماه جولای برگزار شد، کشور گابن طی درخواستی به عضویت اوپک درآمد.
- روند نزولی قیمت نفت که از هشتم ماه ژوئن ۲۰۱۶ آغاز شد، در طی ماه ژوئیه نیز ادامه یافت. به طوری که قیمت سبد اوپک از ۴۵/۴۲ دلار در هر بشکه در اول ژوئیه ۲۰۱۶ به ۴۲/۹۳ دلار در بشکه در ۲۱ ژوئیه ۲۰۱۶ رسید و قیمت برنت موعدهار از ۴۷/۶۹ دلار در بشکه در اول ژوئیه ۲۰۱۶ به ۴۴/۰۸ دلار در بشکه در ۲۲ ژوئیه ۲۰۱۶ رسید.
- از سال ۲۰۱۱ تاکنون گاز به عنوان سوخت مهم حمل و نقل نسبت به زغال سنگ و سوخت‌های نفتی از اهمیت زیادی برخوردار و به خاطر مبحث کربن زدایی و به ویژه بعد از کنفرانس آب و هوا که در دسامبر ۲۰۱۵ در پاریس برگزار شد بیشتر مورد توجه واقع شد.

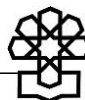
- به گفته مقامات آژانس بین‌المللی انرژی، گاز هنوز نتوانسته جای زغال سنگ را در جهان از آن خود کند و به خاطر سیاست‌های حمایتی از انرژی‌های تجدیدپذیر و افت قیمت‌ها هنوز در رقابت ناکام مانده است.
- ایران با وجود قرارگرفتن در رتبه نخست جهان به لحاظ دارا بودن ذخایر اثبات شده گازی، اما در بازارهای جهانی نقش چندانی ندارد و عمدتاً با صادرات گاز از طریق خط لوله به ترکیه و ارمنستان به مبادلات بازار جهانی گاز پیوسته است.
- در سال ۲۰۱۷، عرضه زیست‌توده‌ها عمدتاً به‌واسطه تولید اتانول در آمریکا و برزیل و بیودیزل در منطقه اروپا خواهد بود. انتظار می‌رود در سال آینده، ۲۰ هزار بشکه در روز از کل ۷۰ هزار بشکه در روز رشد پیش‌بینی شده در زیست‌توده‌ها، ناشی از بیودیزل‌های کشورهای غیراوپک و ۱/۷۴ میلیون بشکه در روز نیز به‌واسطه تولید اتانول باشد.

نگاهی به تحولات بازار نفت طی یک ماه گذشته

۱. تحولات طرف تقاضا

براساس آخرین پیش‌بینی آژانس بین‌المللی انرژی، میزان تقاضای جهانی نفت برای سال ۲۰۱۷ روزانه ۹۷/۴ میلیون بشکه تخمین زده شده که به‌طور کلی تقاضای جهانی پیش‌بینی شده ۱/۳ میلیون بشکه در روز، برای سال آینده افزایش خواهد یافت. فرض شده که رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۱۷، ۳/۵ درصد باشد که این امر کلیدی‌ترین عامل رشد تقاضای نفت در سال آینده خواهد بود.

عمده این رشد ۱/۳ میلیون بشکه در روز تقاضا در سال ۲۰۱۷ به کشورهای غیر OECD با افزایش ۱/۲ میلیون بشکه در روز اختصاص خواهد یافت. طبق گزارش

منتشره توسط صندوق بین‌المللی پول با عنوان «مرور اقتصادی جهان در ماه آوریل»؛ بازارهای در حال ظهور و اقتصادهای در حال توسعه، باعث افزایش رشد اقتصادی و پیشرفته‌تر شدن کشورهای توسعه یافته می‌شوند. کشورهای غیر OECD به دلیل حرکت در مسیر توسعه‌یافتگی و وابستگی بیشتر به تولید، به ازای هر واحد GDP به نفت بیشتری نیاز دارند.

کاهش پیش‌بینی شده تقاضای نفت^۱ عمدتاً از سوی روسیه، آرژانتین، عراق، نیجریه، کویت، مکزیک و نروژ خواهد بود. در نیمه دوم سال جاری، نرخ رشد افزایش تقاضای نفت خام هند و چین به ترتیب ۸/۳ و ۳/۳ درصد بوده است. در جدول ۱ تقاضای جهانی نفت بین سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۷ ارائه شده است.

جدول ۱. تقاضای جهانی نفتی (۲۰۱۵-۲۰۱۷)

(میلیون بشکه در روز)

منطقه	سال ۲۰۱۵	سه ماهه اول ۲۰۱۶	سه ماهه دوم ۲۰۱۶	سه ماهه سوم ۲۰۱۶	سه ماهه چهارم ۲۰۱۶	سال ۲۰۱۶	سال ۲۰۱۷
آفریقا	۴/۱	۴/۲	۴/۳	۴/۲	۴/۳	۴/۳	۴/۴
آمریکا	۳۱/۱	۳۰/۹	۳۲/۱	۳۱/۶	۳۲/۲	۳۱/۲	۳۱/۴
آسیا/پاسفیک	۳۲	۳۳/۱	۳۲/۵	۳۲/۶	۳۳/۶	۳۳	۳۳/۸
اروپا	۱۴/۴	۱۴/۳	۱۴/۴	۱۴/۷	۱۴/۳	۱۴/۴	۱۴/۴
روسیه	۴/۹	۴/۹	۴/۹	۵	۵	۵	۵
خاورمیانه	۸/۲	۷/۸	۸/۲	۸/۷	۸/۳	۸/۲	۸/۴
جهان	۹۴/۷۴	۹۵/۴۸	۹۵/۴۸	۹۶/۷۵	۹۶/۸۷	۹۶/۰۷	۹۷/۳۶

مأخذ: آژانس بین‌المللی انرژی، ماهنامه بازار نفت، ۱۴ ژوئن ۲۰۱۶.

۲. تحولات طرف عرضه

۲-۱. وضعیت عرضه نفت خام اوپک

براساس منابع ثانویه میانگین تولید نفت خام اوپک در ماه ژوئن معادل ۳۲/۸۶ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به ماه می ۲۶۴ هزار بشکه در روز افزایش یافت. این افزایش تولید توسط کشورهای نظیر نیجریه، ایران، عربستان، لیبی و امارات متحده عربی انجام شد. این در حالی است که عراق و ونزوئلا در مدت مذکور از تولید خود کاستند. میانگین تولید نفت خام اوپک در ماه می به روزانه ۳۲/۶۰ میلیون بشکه در روز رسیده بود که این کاهش عمدتاً از سوی نیجریه ذکر شده است، اما در مقابل، تولید کشورهای ایران، کویت و امارات متحده عربی در ماه می افزایش یافت. عرضه نفت نیجریه در ماه می ۲۵۰ هزار بشکه در روز کاهش یافت که بیشترین میزان کاهش در سی سال گذشته اعلام شده است. در ماه ژوئن عرضه این کشور با ۹۸ هزار بشکه در روز افزایش، به ۱/۵۲ میلیون بشکه در روز رسید. قطعی‌های مکرر برق در عراق، روزانه ۵۸/۶ هزار بشکه از عرضه نفت ماه گذشته این کشور را کاهش داد.

پس از یک دوره کوتاه مدت اعتصاب کارگران صنعت نفت در نیمه آوریل بار دیگر عرضه نفت کویت احیا شد و به ترتیب در ماه می و ژوئن به ۲/۷۶ و ۲/۸۰ میلیون بشکه در روز رسید.

تولید نفت ایران با ۸۰ هزار بشکه در روز افزایش در ماه ژوئن به روزانه ۳/۶۴ میلیون بشکه رسید. این در حالی است که صادرات نفت کشور در ماه می با ۱۳۰ هزار بشکه در روز افزایش به ۲/۱ میلیون بشکه در روز رسید و این میزان، اندکی مشابه با حجم صادرات پیش از اعمال تحریم‌های خصمانه غرب بود.

پس از پایان دوره تعمیرات در میدین نفتی امارات متحده عربی، عرضه نفت این کشور، ۷۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت. تولید نفت عربستان نیز به مرز ۱۰/۳۰ میلیون بشکه در روز در ماه ژوئن رسید.

لازم به ذکر است که در صدوشصت و نهمین جلسه اوپک که در ماه جولای برگزار شد، کشور گابن طی درخواستی به عضویت اوپک درآمد. میزان تولید نفت این کشور در سال ۲۰۱۵ به طور متوسط ۲۰۰ هزار بشکه در روز بود و متوسط مصرف نفت گابن در سال گذشته، روزانه ۲۰ هزار بشکه گزارش شده است. در جدول ۲ تولید نفت اعضای اوپک در ماه‌های گذشته میلادی ارائه شده است.

جدول ۲. تولید نفت خام اوپک

(میلیون بشکه در روز)

کشور	آوریل ۲۰۱۶	می ۲۰۱۶	ژوئن ۲۰۱۶	ظرفیت تولید پایدار*	ظرفیت تولید مازاد در مقابل تولید ماه می ۲۰۱۶	متوسط عرضه نفت در سه ماهه نخست سال ۲۰۱۶
الجزایر	۱/۰۸	۱/۰۸	۱/۰۸	۱/۱۲	۰/۰۳	۱/۱۰
آنگولا	۱/۷۸	۱/۷۶	۱/۷۷	۱/۸۱	۰/۰۶	۱/۷۷
اکوادور	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۵۵	۰/۵۵	۰/۰۱	۰/۵۴
گابن	۰/۲۱	۰/۲۱	۰/۲۱	-	-	-
اندونزی	۰/۷۳	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۷۴	-	۰/۷۱
ایران	۳/۴۵	۳/۵۶	۳/۶۴	۳/۶۵	۰/۰۱	۳/۱۵
عراق	۴/۳۴	۴/۲۷	۴/۲۱	۴/۴۰	۰/۱۳	۴/۲۸
کویت**	۲/۶۴	۲/۷۶	۲/۸۰	۲/۸۷	۰/۰۲	۲/۸۳
لیبی	۰/۳۴	۰/۲۷	۰/۳۲	۰/۴۰	۰/۱۳	۰/۳۶
نیجریه	۱/۶۷	۱/۴۲	۱/۵۲	۱/۸۵	۰/۴۸	۱/۷۶
قطر	۰/۶۵	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۶۷	۰/۰۱	۰/۶۶
عربستان سعودی	۱۰/۱۶	۱۰/۲۴	۱۰/۳۰	۱۲/۲۰	۱/۹۲	۱۰/۲۱

کشور	آوریل ۲۰۱۶	می ۲۰۱۶	ژوئن ۲۰۱۶	ظرفیت تولید پایدار*	ظرفیت تولید مازاد در مقابل تولید ماه می ۲۰۱۶	متوسط عرضه نفت در سه ماهه نخست سال ۲۰۱۶
امارات متحده عربی	۲/۷۵	۲/۸۵	۲/۹۱	۲/۹۳	۰/۰۴	۲/۸۱
ونزوئلا	۲/۲۱	۲/۱۸	۲/۰۹	۲/۴۰	۰/۱۱	۲/۳۶
کل اوپک	۳۲/۶۲	۳۲/۶۰	۳۲/۸۵	۳۵/۶۰	۲/۹۸	۳۲/۵۶

مآخذ: ماهنامه بازار نفت اوپک، ۱۴ جولای و ماهنامه نفت آژانس بین المللی انرژی، ۱۴ ژوئن ۲۰۱۶.

* طی ۹۰ روز سطوح ظرفیتی به سطح مورد انتظار می‌رسد و برای دوره گسترده‌تری نیز پایدار می‌ماند.

** شامل نیمی از تولید منطقه بی طرف است.

۲-۲. افزایش تعداد دکل‌های حفاری فعال در بخش نفت آمریکا

دکل‌های حفاری فعال در بخش نفت آمریکا در هفته منتهی به ۲۷ می ۲۰۱۶ به پایین‌ترین سطح خود در چند سال گذشته یعنی ۳۱۶ دکل رسید، اما طی ماه ژوئن و ژوئیه تعداد دکل‌های حفاری فعال در بخش نفت آمریکا روند افزایشی داشته و در هفته منتهی به ۲۲ ژوئیه به ۳۷۱ دکل رسید^۱.

متوسط قیمت نفت اوپک در ماه ژوئن

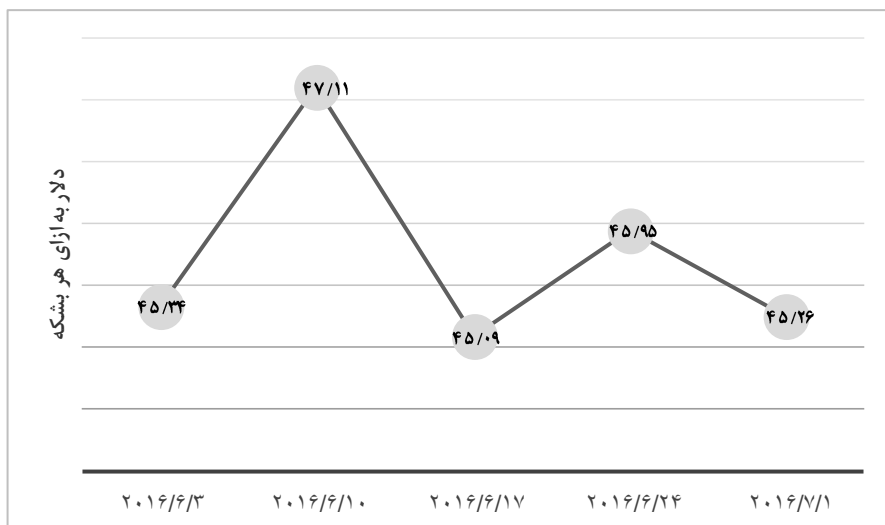
روند نزولی قیمت نفت که از هشتم ماه ژوئن ۲۰۱۶ آغاز شد، در طی ماه ژوئیه نیز ادامه یافت. به طوری که قیمت سبک اوپک از ۴۵/۴۲ دلار در هر بشکه در اول ژوئیه ۲۰۱۶ به ۴۲/۹۳ دلار در بشکه در ۲۱ ژوئیه ۲۰۱۶ و قیمت برنت موعدهار از ۴۷/۶۹ دلار در بشکه در اول ژوئیه ۲۰۱۶ به ۴۴/۰۸ دلار در بشکه در ۲۲ ژوئیه ۲۰۱۶ رسید. متوسط

۱. مؤسسه مطالعات بین‌المللی انرژی.

قیمت نفت برنت در ماه ژوئن با ۲ دلار و ۲۸ سنت افزایش به بشکه‌ای ۴۹ دلار و ۹۳ سنت و در همین دوره زمانی، قیمت WTI از ۴۸/۹۹ دلار به ۴۳/۴۶ دلار در بشکه رسید. در نمودار ۱ روند تحولات قیمت نفت اوپک طی ماه ژوئن ارائه شده است.

نمودار ۱. روند تحولات قیمت نفت اوپک طی ماه ژوئن سال ۲۰۱۶

مأخذ: اوپک www.opec.org

تحولات بازار انواع فرآورده‌های نفتی

فرصت‌های زیاد برای صادرات و روند کاهشی عرضه نفت کوره طی ماه گذشته، محیط را برای عرضه مازاد این فرآورده نفتی در حوزه آتلانتیک آماده‌تر کرده است. این امر باعث شد، پالایشگاه‌ها اندکی تقویت شوند، هرچند بنزین با عرضه مازاد منطقه‌ای تحت تأثیر قرار گرفت. در این بین، پالایشگاه‌های آسیایی به دلیل بازار پر رونق نفت‌گاز و افزایش

تقاضا برای نفت کوره، اندکی در ماه ژوئن با رکود مواجه شدند. علت رونق بازار نفت گاز و نفت کوره به دلیل افزایش فصلی تقاضا برای تأمین خوراک نیروگاه‌ها به منظور تولید برق بوده است.

براساس گزارش‌های منتشر شده از اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) سطح ذخیره‌سازی بنزین در این کشور در هفته منتهی به ۲۴ ژوئن با ۱/۴ میلیون بشکه افزایش به ۲۳۹ میلیون بشکه رسیده است. این در حالی است که در این بازار، قیمت بنزین مرغوب به دلیل کم شدن عرضه آن با افزایش و در مقابل، قیمت بنزین نامرغوب به دلیل افزایش واردات و عرضه مازاد آن با کاهش روبرو شده است.

مصرف سوخت دیزل در آمریکا به بالاترین سطح در ۵ هفته گذشته رسیده است. به طوری که علی‌رغم افزایش تولید این فرآورده نفتی، سطح ذخیره‌سازی سوخت دیزل با کاهش روبرو شده است. کاهش تقاضا برای نفت کوره از سوی نیروگاه‌ها و شرکت‌های کشتیرانی فعال در آمریکا و کم شدن حجم صادرات این فرآورده نفتی به آمریکای لاتین از سوی دیگر، عرضه مازاد نفت کوره را در بازار آمریکا به دنبال داشته است.

مازاد عرضه بنزین در آسیا که بیشتر به دلیل افزایش عرضه این فرآورده نفتی از سوی پالایشگران فعال در چین و هند است، باعث تضعیف سودهای پالایشی حاصل از بنزین در این منطقه شده است. حجم ذخیره‌سازی نفت کوره در ذخایر خشکی سنگاپور به ۲۵/۶ میلیون بشکه، کمترین سطح در ۱۰ سال گذشته رسیده است. به همین دلیل افت قیمت این فرآورده نفتی نسبت به نفت خام شاخص دوبی به پایین‌ترین سطح در ۴ ماه گذشته تنزل یافته است. در جدول ۳ میانگین قیمت انواع فرآورده‌های نفتی در بازار

فوب خلیج فارس طی ماه ژوئن، ارائه شده است.^۱

جدول ۳. میانگین انواع فرآورده‌های نفتی در معاملات ماه ژوئن سال ۲۰۱۶

عنوان	قیمت	واحد	بازار
نفت کوره ۱۸۰	۲۱۷/۹۶	(دلار به ازای تن متریک)	فوب خلیج فارس
نفت گاز	۵۶/۶۲	(دلار در بشکه)	فوب خلیج فارس
نفثا	۴۰۳/۵۱	(دلار به ازای تن متریک)	فوب خلیج فارس
بنزین سوپر	۵۴/۴۲	(سنت در لیتر)	فوب خلیج فارس
میعانات گازی پارس جنوبی	۴۶/۰۲	(دلار به ازای هر بشکه)	فوب آسیا

مأخذ: امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران.

آیا عصر طلایی گاز فرا رسیده است؟^۲

در سال ۲۰۱۱، آژانس بین‌المللی انرژی، سؤالی را مطرح کرد مبنی بر اینکه «آیا عصر طلایی گاز در جهان فرا رسیده است؟» از سال ۲۰۱۱ تاکنون گاز به‌عنوان سوخت مهم حمل‌ونقل نسبت به زغال سنگ و سوخت‌های نفتی از اهمیت زیادی برخوردار شد و به خاطر مبحث کربن‌زدایی و به‌ویژه بعد از کنفرانس آب و هوا که در دسامبر ۲۰۱۵ در پاریس برگزار شد بیشتر مورد توجه واقع شد.

همین‌طور رئیس مؤسسه بین‌المللی انرژی^۳ اخیراً در گزارش میان‌مدت بازار گاز این مؤسسه به ضرورت توجه به تقاضای گاز در جهان اشاره کرده است. در واقع، به‌دلیل رقابت زیاد در بخش برق و در کنار آن پایین بودن قیمت زغال سنگ و یارانه‌دهی به

<http://opecl.mop.ir>

۱. نشریه هفتگی تحولات بازار نفت و گاز.

۲. Weekly energy, Economic and Geopolitical Outlook, Vol.59(24). 14 June.

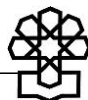
۳. International Energy Agency

انرژی‌های تجدیدپذیر، ریسک‌پذیری گاز بالا رفته است.

از سوی دیگر، با اینکه واردکنندگان بزرگ: «ال ان جی» همچون ژاپن در ماه می «ال ان جی» را ۴/۱۱ دلار به‌ازای هر میلیون بی تی یو خریداری کردند و این قیمت یک‌چهارم قیمت در دو سال گذشته بوده است اما گاز به‌دلیل ارزان بودن قیمت زغال سنگ هنوز نتوانسته جای خود را باز کند. به گفته مقامات آژانس بین‌المللی انرژی، گاز هنوز نتوانسته جای زغال سنگ را در جهان از آن خود کند همچنین به خاطر سیاست‌های حمایتی از انرژی‌های تجدیدپذیر و افت قیمت‌ها هنوز در رقابت ناکام مانده است. از سوی دیگر، یارانه‌دهی به سوخت‌های نفتی در خاورمیانه و آفریقای شمالی همچنان عرصه را بر گاز تنگ‌تر کرده است.

براساس آخرین آمار بی پی، ۴۳ درصد از ذخایر اثبات شده گازی جهان در منطقه خاورمیانه واقع شده است. ایران با ۳۴ تریلیون مترمکعب ذخایر گازی اثبات شده در سال ۲۰۱۵ در جایگاه نخست به لحاظ ذخایر گازی در جهان قرار گرفت. در جدول ۴ فهرست کشورهای برتر دارای ذخایر گازی اثبات شده جهان براساس آمار بی پی ارائه شده است.

با وجود اینکه خاورمیانه ۴۳ درصد از سهم ذخایر گازی جهان را داراست و برای ارتقای تولید و افزایش ۱/۶ درصدی (۵۵ میلیارد مترمکعب) بین سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۲۱ تصمیماتی اتخاذ شده؛ اما سهم تولید آن در جهان بسیار اندک و در حدود ۱۷ درصد است.

جدول ۴. کشورهای برتر دارای ذخایر گازی اثبات شده در جهان

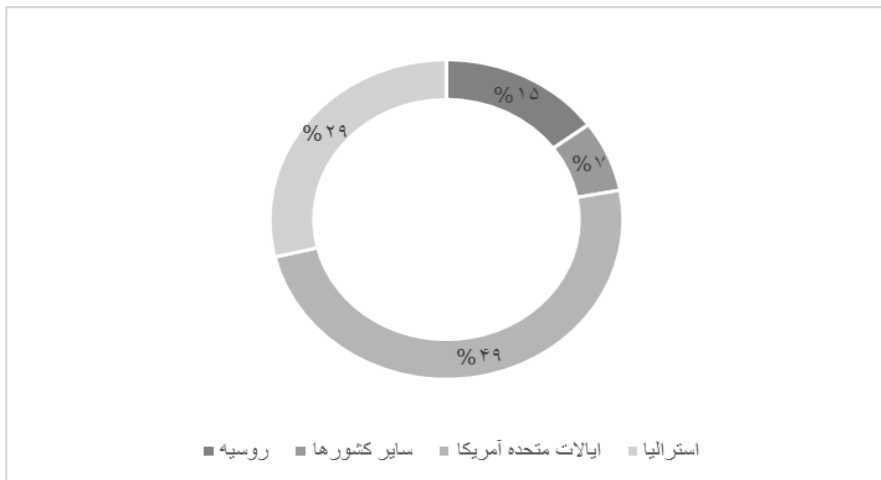
(تریلیون مترمکعب)

نام کشور	سال ۲۰۱۵	سهام از ذخایر گازی جهان (درصد)	سال ۲۰۱۰	سال ۲۰۰۰
ایران	۳۴	۱۸/۲	۳۳/۱	۲۶
روسیه	۳۲/۳	۱۷/۳	۳۱/۵	۳۰/۶
قطر	۲۴/۵	۱۳/۱	۲۵	۱۴/۴
ترکمنستان	۱۷/۵	۹/۴	۱۰/۲	۲/۳
ایالات متحده آمریکا	۱۰/۴	۵/۶	۸/۶	۵
عربستان سعودی	۸/۳	۴/۵	۷/۹	۶/۳
امارات متحده عربی	۶/۱	۳/۳	۶/۱	۶
ونزوئلا	۵/۶	۳	۵/۵	۴/۲
نیجریه	۵/۱	۲/۷	۵/۱	۴/۱
الجزایر	۴/۵	۲/۴	۴/۵	۴/۵
چین	۳/۸	۲/۱	۲/۸	۱/۴
عراق	۳/۷	۲	۳/۲	۳/۱
استرالیا	۳/۵	۱/۹	۳/۵	۲/۱
اندونزی	۲/۸	۱/۵	۳	۲/۷
کانادا	۲	۱/۱	۲	۱/۷
نروژ	۱/۹	۱	۲	۱/۳
مصر	۱/۸	۱	۲/۲	۱/۴
کویت	۱/۸	۱	۱/۸	۱/۶
لیبی	۱/۵	۰/۸	۱/۵	۱/۳
جمع کل جهان	۱۸۶/۹	۱۰۰	۱۷۶/۲	۱۳۹/۳

بر اساس بررسی آماری آژانس بین‌المللی، سهم منطقه‌ای از تولید گاز در جهان نیز کاهش چشمگیری یافته است. در واقع، به استثنای قطر که با صادرات ۱۱۸ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۱۵ بزرگ‌ترین صادرکننده ال ان جی در جهان بوده، این کشور در

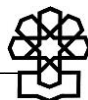
تولید «ال ان جی» با استرالیا رقابت نزدیکی دارد. هم‌اکنون آمریکا و استرالیا برنامه‌های زیادی را برای افزایش تولید گاز ال ان جی دارند و در حال حاضر، ۱۵۰ میلیارد مترمکعب ظرفیت مایع‌سازی ال ان جی در حال ساخت دارند. در نمودار ۲ سهم کشورهای مختلف جهان از این افزایش ظرفیت نشان داده شده است.

نمودار ۲. ظرفیت‌های در حال ساخت مایع‌سازی گاز ال ان جی در جهان در سال ۲۰۱۴

مأخذ: هفته نامه میس، ژوئن ۲۰۱۶.

ایران با وجود قرار گرفتن در رتبه‌بندی نخست جهان به لحاظ دارا بودن ذخایر اثبات شده گازی، اما در بازارهای جهانی نقش چندانی ندارد و عمدتاً با صادرات گاز از طریق خط لوله به ترکیه و ارمنستان به مبادلات بازار جهانی گاز پیوسته است. تأخیر در صادرات گاز به عراق، پاکستان و عمان باعث شده است که براساس پیش‌بینی آژانس

بین‌المللی انرژی، تا سال ۲۰۲۱ ایران فقط ۴ میلیارد مترمکعب در سال صادرات گاز داشته باشد که معادل ۲ درصد از تولید کل خواهد بود. ایران در بین سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۲۱ قصد دارد با افزایش ۲۹ میلیارد مترمکعب تولید سالیانه گاز خود را به ۱۹۹ میلیارد مترمکعب در سال برساند و به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده گاز در میان کشورهای منطقه مناسبت خواهد بود و به همین ترتیب مصرف (تقاضا) با افزایش ۲۶ میلیارد مترمکعب به سالیانه ۱۹۶ میلیارد مترمکعب برسد، اما با وجود این بر بازار جهانی گاز اثر حداقلی خواهد داشت.

ایران دارای طرح‌های اولویت‌داری برای افزایش صادرات و تأمین نیازهای داخلی گاز است که با اجرای برجام این اثرگذاری بیشتر در بخش داخلی ملموس‌تر خواهد شد. اجرای طرح‌های اقتصادی و ارتقای سطح تولید باعث افزایش تقاضای برق می‌شود بنابراین رشد تقاضای داخلی همچنان از مهمترین مسائل پیش روی کشور است. برای تولید برق از ابتدای سال جاری ۵۸ میلیارد مترمکعب گاز مصرف شده که نسبت به سال گذشته ۱۵ درصد افزایش یافته است. از سوی دیگر، رقابت تأمین خوراک و پتروشیمی از مسائل افزایش نیاز داخلی به گاز می‌باشد. بنابر پیش‌بینی میس، کارخانجات کراکرها، متانول و کود در میان سایر پروژه‌های تولیدی به ۳/۵ میلیارد فوت مکعب در روز خوراک به انضمام ۷۰۰ میلیون فوت مکعب در روز اتان نیاز دارند.

با وجود این، به پیش‌بینی آژانس بین‌المللی انرژی تولید گاز کشور ۳ میلیارد مترمکعب در سال بیشتر از نیاز داخلی خواهد بود. در حال حاضر، سالیانه ۸ میلیارد متر مکعب گاز به ترکیه صادر می‌شود، اما طرح‌های احداث خط لوله به عمان برای صادرات از آن‌جا تا سال ۲۰۱۹، در صورت تسریع در اجرا، روند افزایش صادرات گاز و

اثربخشی در بازار جهانی گاز را سرعت خواهد بخشید.

با این حال، مسائل امنیتی منطقه و کشورهای همسایه به‌ویژه عراق از شدت اجرای طرح‌های صادرات گاز به این کشور کاسته است. با به بهره‌برداری و روی خط آمدن فازهای ۱۷ و ۱۸ رکورد بهتری از تولید گاز ثبت خواهد شد و از سوی دیگر بنا به خبرگزاری شانانا تا سال آینده (۱۳۹۶) فازهای ۲۰ و ۲۱ پارس جنوبی وارد مدار خواهد شد و ۱۸ میلیارد مترمکعب در سال به تولید گاز کشور خواهد افزود. حفاری فاز ۱۴ در آخر تیرماه سال جاری آغاز می‌شود که برای تکمیل این پروژه دو سال و نیم زمان نیاز است.

براساس پیش‌بینی آژانس بین‌المللی انرژی، تولید گاز عربستان سعودی از ۸۶ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۱۵ با ۲/۹ درصد رشد، در سال ۲۰۲۱ به سالانه ۱۰۲ میلیارد مترمکعب خواهد رسید که به‌طور کلی در داخل مصرف می‌شود. عربستان سعودی رسماً قصد دارد با سرمایه‌گذاری بیشتر در بخش بالادستی، سهم زیادی از گاز را در سیکل ترکیبی تولید برق (از ۵۰ درصد به ۷۰ درصد) اختصاص دهد. فتاح بیرویل، رئیس آژانس بین‌المللی انرژی، چشم‌انداز (Vision) طرح‌های ۲۰۳۰ عربستان سعودی را مبتنی بر گسترش پایه‌ها و تنوع اقتصادی می‌داند. گرچه استفاده از گاز برای تولید برق، خبر خوشی از اقتصاد این کشور نیست، اما جایگزین کردن گاز به جای نفت می‌تواند تصمیم خوبی باشد.

عربستان روزانه یک میلیون بشکه نفت در نیروگاه‌های تولید برق خود می‌سوزاند. براساس تصمیم خالد الفلاح، وزیر جدید انرژی عربستان، هیچ تصمیمی برای واردات سوخت به‌منظور تولید برق وجود ندارد. برخی شواهد حاکی از آن است که در آینده عربستان حتی قصد واردات ال ان جی هم ندارد. آژانس بین‌المللی انرژی پیش‌بینی می‌کند که با توجه به

فعالیت‌های عربستان برای ورود به عرصه استخراج شیل گاز و گازهای نامتعارف شاید با توسعه در این حوزه، بخشی از نیازهای داخلی خود را مرتفع سازد.

به نظر می‌رسد به‌طور کلی از ۵۵ درصد رشد عرضه گازی که بین سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۲۱ صورت خواهد گرفت ۶۴ میلیارد مترمکعب (۲/۳ درصد) از این رشد مربوط به رشد تقاضا باشد. در این بین قطر که در حال اجرای پروژه‌های جدید است و تولید آن از ۱۶۱ میلیارد مترمکعب به ۱۶۶ میلیارد مترمکعب در مدت فوق‌الذکر افزایش خواهد یافت در بازار جهانی گاز اثرگذار خواهد بود.

در حالی که هنوز گاز از زغال سنگ گران‌تر است، اما سیاست‌های اقتصادی تشویقی برخی کشورها برای کربن‌زدایی اقبال نسبت به انرژی‌های تجدیدپذیر را بیشتر کرده در نتیجه امتیاز کمتری به گاز تعلق می‌گیرد و به‌لحاظ تاریخی و چشم‌اندازی که از گاز ترسیم می‌شود صرفاً بر مبنای سیاست‌های قیمتگذاری کربن و به‌طور کلی کربن‌زدایی است.

پیش‌بینی وضعیت سوخت‌های زیست‌توده در سال آینده

پیش‌بینی رشد ۷۰ هزار بشکه در روز سوخت‌های زیست‌توده در سال ۲۰۱۷، درصد ریسک را بالا خواهد برد. عوامل مؤثر این ریسک را می‌توان عدم قطعیت و بی‌ثباتی در وضعیت آب و هوا، هزینه‌ها و اثر ناشی از کاهش قیمت نفت بر توسعه سوخت‌های زیست‌توده برشمرد. در سال ۲۰۱۷، عرضه زیست‌توده‌ها عمدتاً به‌واسطه تولید اتانول در آمریکا و برزیل و بیودیزل در منطقه اروپا خواهد بود و انتظار می‌رود در سال آینده، ۲۰ هزار بشکه از کل ۷۰ هزار بشکه در روز رشد پیش‌بینی شده، در زیست‌توده‌ها ناشی از

بیودیزل‌های کشورهای غیراوپک باشد^۱ و ۱/۷۴ میلیون بشکه در روز نیز تولید اتانول باشد. از آنجایی که تولید زیست‌توده‌ها در درجه نخست حاکمیت‌محور است، اثر ناشی از کاهش قیمت نفت بر عرضه آن در مقایسه با سال ۲۰۱۶ بسیار قابل ملاحظه خواهد بود. در جدول ۵ پیش‌بینی وضعیت عرضه سوخت‌های زیست‌توده در سال جاری و سال ۲۰۱۷ ارائه شده است.

جدول ۵. پیش‌بینی تولید سوخت‌های زیست‌توده در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷

(میلیون بشکه در روز)

کشور / منطقه	عرضه در سال ۲۰۱۶	رشد در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵	عرضه در سال ۲۰۱۷	رشد در سال ۲۰۱۷ نسبت به سال ۲۰۱۶
آمریکا	۱/۰۷	۰/۰۲	۱/۰۸	۰/۰۱
کانادا	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۴	۰
کشورهای آمریکایی عضو OECD	۱/۱۱	۰/۰۳	۱/۱۲	۰/۰۱
انگلستان	۰/۰۱	۰	۰/۰۱	۰
سایر کشورهای اروپایی عضو OECD	۰/۲۵	۰/۰۱	۰/۲۶	۰/۰۱
کشورهای اروپایی OECD	۰/۲۷	۰/۰۱	۰/۲۸	۰/۰۱
کشورهای اروپایی OECD	۰/۰۱	۰	۰/۰۱	۰
استرالیا	۰/۰۱	۰	۰/۰۱	۰
کشورهای آسیای پاسیفیک عضو OECD	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۰۲	۰/۰۱
هند	۰/۰۴	۰	۰/۰۴	۰
مالزی	۰/۰۱	۰	۰/۰۱	۰
تایلند	۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۰۹	۰/۰۱
سایر کشورهای خاور دور و آسیایی	۰/۰۶	۰/۰۱	۰/۰۷	۰
آسیای خاور دور	۰/۵۸	۰/۰۴	۰/۶۰	۰/۰۳

۱. میزان تولید زیست‌توده‌های کشورهای غیراوپک به‌طور میانگین ۵۴۰ هزار بشکه در روز اعلام شده است.

کشور / منطقه	عرضه در سال ۲۰۱۶	رشد در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵	عرضه در سال ۲۰۱۷	رشد در سال ۲۰۱۷ نسبت به سال ۲۰۱۶
آرژانتین	۰/۰۲	۰	۰/۰۲	۰
برزیل	۰/۰۱	۰	۰/۰۱	۰
کلمبیا	۰/۶۷	۰/۰۵	۰/۷۰	۰/۰۳
سایر کشورهای آمریکای لاتین	۰	۰/۰۱	۰	۰
آمریکای لاتین	۱/۴۳	۰/۰۱	۱/۵۰	۰
سایر کشورهای آفریقایی	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰
آفریقا	۰/۰۶	۰/۰۱	۰/۰۷	۰/۰۱
سایر کشورهای اروپا	۲/۲۱	۰/۱۳	۲/۲۸	۰/۰۷
چین				
کل سوخت‌های زیست توده				

Source: Opec Secretariate

منابع و مآخذ

۱. ماهنامه بازار نفت اوپک، ۱۴ جولای.
۲. ماهنامه نفت آژانس بین‌المللی انرژی، ۱۴ ژوئن ۲۰۱۶.
3. www.opec.org
4. Weekly energy, Economic and Geopolitical Outlook, Vol.59(24). 14 June
5. Opec Secretariate

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۹۷۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ماهنامه تحلیلی انرژی (۴۱) دوره دهم

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه کننده: زهرا جعفری

ناظران علمی: هوشنگ محمدی، فریدون اسعدی، محمدرضا محمدخانی

متقاضی: کمیسیون انرژی

واژه‌های کلیدی:

۱. تحولات طرف عرضه و تقاضای نفت

۲. زیست‌توده

۳. گاز

۴. فرآورده‌های نفتی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۶/۱